

Mænds fornuftige og indsigtsfulde Dom. Ved en saadan Udbredelse vil paa en naturlig Maade opstaae en udstrakt Længsel efter Forbedringer i Agerbruget blandt alle de Classer, som umiddelbart have Fordeel af Jordens Dyrfning, og af den atter det Ønske at bortfjerne alle i Veien liggende Hindringer. At udbrede Kundskab er derfor i vore Dine det vigtigste Formaal, og vi maae lade os nøie med at vente taalmodigt, indtil denne almægtige Grundsætning har frembragt sin naturlige Virkning.

Landboflid,

paaskjønnet af det Kongl. Landhuusholdningselskab.

(Fremstillet i nedenstaaende til Selskabet indkomne Meddelelser.)

1.

Paa en af mig i afvigte Efteraar i Amtets vestlige Egne foretagen Reise bemærkede jeg ved Amtets yderste Grændse i Sønderomme Sogn at der ved Gaarden Hvalplund blev foretagen en saa kraftig og betydelig Opdyrkning af den derværende uhyre øde Heide, at jeg strax fandt at samme fortjente det Offentliges Opmærksomhed, men da jeg ei havde Leilighed til at opholde mig længe der og saaledes selv indhente de nærmere i saa Henseende fornødne Oplysninger, anmodede jeg ved min

Hjemkomst Sogneforstanderskabet om at erhverve og tilstille mig saadanne, som Følge af hvilket jeg nu har modtaget vedliggende Indberetning som det er mig en Fornøielse at tilstille det høie Selskab, idet jeg ei kan andet end vedblivende ansee et Foretagende, hvorved en gold Hedegaard vil bringes til at føde 100 Kreaturer, og det uden Understøttelse af det Offentlige eller noget Stryderie af Eierne, for i høi Grad at fortjene Opmærksomhed og Paaffjønnelse.

Beile Amt huus, den 25 Februar 1848.

Goppe.

Til

Det Kongelige Landhuusholdningselskab.

Bilag.

I Anledning af Deres behagelige Skrivelse af 30 Juli f. A. til Sogneforstanderskabet i S. Omme om den betydelige Opdyrkning af Hvalplundgaard's Jorder her i Sognet tjener herved til Hr. Kammerherrens nøiere Underretning om bemeldte Gaards Drift med videre. Gaarden eies af 2de Mænd, nemlig Bognmand Andreas Michelsen i Ribe og Gaardeier Jens Nicolai Thaisen i Langetved, Skrave Sogn, mellem Ribe og Haderslev. Til førstkommende April have de været Eiere af Gaarden i 2 Aar, og givet 2050 Rdl. Sl. Hl. Courant for den. Gaarden har gammel Hartkorn 3 Td. 1 Fdk. 2 $\frac{1}{10}$ Alb., nyt 2 Td. 4 Skp. 2 $\frac{1}{2}$ Alb. med et Areal af 540 Tønder Land Ny Række. 11 B. 2 S.

geometrisk Maal. Ved Gaardens Modtagelse var Besætningen omtr. 14 à 16 Kreaturer med Stort og Smaat og et Pr. Heste, samt 20 Faar. Efter den Besætning, som nu holdes, kan man ikke tage nogen fuldkommen Notice, da Besætningen ene bestaaer i Driftskreaturer, nemlig 8 à 10 Heste, 4 à 8 Stude og 6 Røer. I denne korte Tid er bræffet circa 300 Tønder Land meest af Hebe, Mose og Kjær, samt kjørt flere 1000 Ræs Mergel. Der kjøres omtrent 200 Ræs paa 1 Td. Land. Heden ligger i Brak 2 à 3 Aar, før den indtages første Gang, hvorimod Mosen pløies, harves, grøstes og tørres; det opharvede Lag brændes derpaa og besaaes. Næste Aar paafjøres Mergel. Hvormeget de fremdeles agte at tage under Ploven, vil vanskeligt kunne bestemmes, da Eierne af Hvalplund nu atter have kjøbt vel omtrent 400 Td. Land af Brødrene Hansen til Jullingsholm, hvilke Jorder ligge umiddelbar op til Hvalplundgaardens Eiendomme, og disse Jorder agte de ligeledes at bringe under Ploven. Der vil paa den Maade, da alt bliver dreven med stor Kraft og med betydelig Dpoffrelse af Penge, kunne holdes, naar nogle Aar er gaaet, over 100 Kreaturer. Til næste Efteraar vente de at saae i den først pløiede Jord omtrent 50 Tønder Rug, og dette er kun et lille Stykke i Forhold til det Pløiede og Behandlede. Deres Hensigt er endmere at udvide det paabegyndte Jordbrug, især naar de først begynde at see Frugterne af deres store Foretagende. Af Eng gives der ikke meget til Gaarden; men da en stor Deel af Jorderne egne sig godt til alle Sorter Græsarter, vil der intet blive udlagt fra

Sæd, uden at besaaes med Græsfrø eller Kløver. Meget store Moser gives i Eiendommen, altsaa Torvestjær i Mængde. Det er os en stor Glæde at erfare, at dette — vi tør vist kalde det — patriotiske Foretagende har vundet Deres Høivelbaareheds Dpmærksomhed. Og det vilde glæde Enhver, især i denne Egn, hvor saa faa Midler gives til at vække den døde Hede af sin lange Dvale, om disse Mænd maatte nyde en Dpmuntring fra høiere Steder. Og en saadan Deeltagelse eller Dpmærksomhed, som saaledes skjænkedes dem, vilde glæde dem, og endmere give Lyst til at fremme og fuldføre deres skønne Bærk.

Sogneforstanderskabet i Sønder Dmme d. 15 Februar 1848.

N. Th. Hansen.

Peder Dffersen.

Jens Jepsesen.

Mads E. Christensen.

Høivelbaarne

Herr Kammerherre Stiftamtmand Hoppe, Ridder af Dannebrogen.

Det kongl. Landhuusholdnings-Selskab har under 5te dennes anmodet os om at afgive Beretning om de Grundforbedringer og Dpdyrkningsarbejder, der ere udførte paa den Bognmand Anders Michelsen i Ribe og Gaardeier Nicolai Thaisen i Langetved i Skrave Sogn eiende Gaard Hvalplund i Sønder Dmme Sogn. I den Anledning have vi beseet den nævnte Gaard, og give vi os herved den Ære at meddele det høie Selskab Følgende:

Besætningen, der fortiden holdes paa Gaarden, er 10 Heste, 9 Arbejdsstude og 6 Køer. Af Hede og Mose er, efterat de nuværende Eiere for 2½ Aar siden kom i Besiddelse af Eiendommen, opbrækket c. 100 Tdr. Land; deraf har iaar c. 12 Tdr. Land i Mosen været besaaet med Havre og Blandkorn, som størstedelen ved vor Nærværelse der var høstet, men endnu ikke hjemført; Noget stod endnu paa Roden. Dette saavel som hiint forbausede os ved sin Størrelse og Læthed; ingen af os har, saavidt mindes, nogensteds hverken her eller paa Derne seet saa stærkt Korn. Mosenes Bestaaffenhed er c. 1½ Al. dyb Moor; denne er, efterat være pløiet, brændt, harvet, atter pløiet, størstedelen merglet og atter brændt og ved Brakgrøvter affat i 5 Favne brede, smukke og lige Agre; Alt særdeles net og godt behandlet. En kjendelig Forskiel viste sig imidlertid paa Afgrøden efter det blot brændte og det brændte men tillige merglede; dette havde i høi Grad Fortrinnet. I Mosen, hvis Udstrækning er meget betydelig, er foruden omskrevne Areal opbrudt c. 8 Tdr. Land, der skal behandles paa samme Maade. Efter Bestyrerens Dpgivende skal der efter dette første Aars Afgrøde tages en Havrefjærv med isaaet Kløver og Timotheifrø til Udlægning, hvilket upaatvivleligen, efter vort Kjendskab til slige Jorder, vil afgive en fortrinlig Græsvært. Denne meget vaade Sommer har vanskeliggjort Opbrydningen af mere Mosejord, da denne ikke kunde bære Arbejdsdyrene. Det Udgrøvte var, uagtet den megen Bæde, aldeles tørt. Af egenlig Hedejord er og bliver iaar besaaet c. 30 Tdr. Land med Rug, der alt er

merglet og af hvilken en Deel har været besaaet med Boghvede, der nedpløiedes. Hedejordens Bestaffenhed er temmelig skarp sandet, men ved Hjælp af Mergelen og den betydelige Mængde Kompostgjødning, hvorpaa der lægges megen Flid, vil den jo meget kunne forbedres. Ogsaa paa dette opdyrkede Areal var det os en stor Fornøielse at see, med hvilken Orden og Nøiagtighed det var behandlet; Agrene snorlige affatte og, saavidt det var tilsaaet, Bandsurerne smukt oprensede. Efter den for os opgivne Driivtsplan skal der efter Rugen saaes deels Urter, deels Boghvede og derefter til sidste Kiærø Havre med isaaet Frø. Af den ældre Agerjord bliver iaar c. 10 Tdr. Land besaaet med 2den Kiærø Rug, og skal derefter udlægges med Havre. Iøvrigt benyttes den ældre Agerjord næsten udelukkende til Græsning. Eng har Gaarden intet af.

Med Undtagelse af en Erstirpator ere de anvendte Afskredstaber de almindelige. Til Mosens Opbrydning bruges Hjulplov, da Svingploven der ikke godt kan vende Juren formedelst de mange Tuer og andre Ujevnheder; men til det øvrige Pløiarbejde bruges alene Svingploven.

Ved Hjælp af 10 Heste og 9 Trækstude drives det Hele med Kraft. En smuk Orden fandtes overalt, baade ude og inde; ved første Diekast seer man strax, at Eierne have været særdeles heldige i Valget af en Bestyrer til en fra dem saa langt bortliggende Eiendom. Denne Bestyrer er en Bondefarl fra Strave Sogn ved Navn Hans Nielsen. Han har, før han blev ansat paa Hvalplund, ifkun tjent 1 Aar hos en Sogne-

foged i hans Fødeegn, isøvrigt været hjemme i hans Faders Gaard, har lært Smedeprofessionen og kan paa Grund deraf vedligeholde Redskaberne og Hestene med Smedearbejde, og dette var ligesom hans øvrige Arbejde udført meget godt. I Nabolaget rostes han meget for en udmærket ordenlig, dygtig og arbejdsom Karl og tillige for hans gode moralske Forhold. Paa Grund af Ovenstaaende, driste vi os til at henlede det høie Selskabs Opmærksomhed paa bemeldte Hans Nielsen.

At Opdyrkningen af en Gaard som Hvalplund, der er beliggende midt inde i Heben, vil have en særdeles gavnlig Indflydelse, ei alene paa nærmeste Omegn, men ogsaa i videre Omfreds, er efter vor Overbeviisning upaatvilelig, og det har glædet os overmaade meget at see indvundne en Deel af de Tusinder Tdr. Land, der her i Jylland ligge ubenyttede hen, ligesom vi ogsaa paa det bedste kunne anbefale det hele ved omtalte Gaard udførte Arbejde.

Farre Mølle og Kyrkirke pr. Beile d. 26 Septbr. 1848.

Krbødigt

J. Thaulow. J. P. Rahbek.

Til

det Kongl. Landhuusholdnings-Selskab.

[Gaardbestyrer Hans Nielsen tilkjendtes Selskabets 5te Sølvbæger.]

2.

I den sidstafholdte Generalforsamling i Thisted Amts landoekonomiske Selskab blev det besluttet, at indsende til det Kongelige Landhuusholdnings-selskab en fra Huusmand Niels Hede i Lille Helligeris, Søndberg Sogn, paa Thyholm modtagen Indberetning om hans forbedrede Avlsbrug og dets Fremgang, hvorved $\frac{1}{2}$ af hans Lod benyttes til Brakfrugter, og derhos at anbefale denne duelige og tænksumme Jorddyrker til Selskabets særdeles Opmærksomhed.

Som Følge heraf giver jeg mig herved den Ære at tilstille Bestyrelsen den nævnte Beretning, hvis Troværdighed er bekræftet i særdeles anbefalende Udtryk af Stedets Præst, og som unægteligt indeholder et talende Beviis for, hvor meget der ved Flid og Tænksumhed, selv i et mindre gunstigt Klima, kan udbringes af en liden Huuslod. Jeg tillader mig derhos at henvise til min Skrivelse paa Amtsselskabets Begne angaaende den samme Mand af 25 Juni 1846*), og at slutte mig til det i sammes sidste Generalforsamling almindeligt udtalte Ønske, at han af det Kongelige Landhuusholdnings-selskab maatte kjendes værdig til en passende opmuntrende Belønning.

Thisted Amtsgaard den 6te Juli 1848.

Rosenkrantz.

Til

Det Kongl. Landhuusholdnings-selskab i Kjøbenhavn.

*) I Anledning heraf blev den Paagjælbende for nogle Aar siden offentlig nævnet med Roes.

Bilag.

Min Lod er i flere Aar dyrket i en tolvaarig Omgang med 8 Aars Brug og 4 Aars Hvile i følgende Orden: 1) Hvidkaal; (gjødet) 2) Kaalrabi; 3) Byg; — derefter Prostirug og Raps til tidlig Sommerstaldfødring — 4) Biffer; (gjødet) 5) Rug; 6) Kartofler; (gjødet) 7) Gulerødder; 8) Byg med paasaet Kommen, Klover og Timotheifrø; 9—10 Høe og Kommen; 11—12 Græs. $\frac{1}{3}$ Deel af Lodden eller 4re Skifter — hvert paa omtrent 3 Skp. Bygsædland — dyrkes altsaa med Brakfrugter, af hvilke jeg 1846 avlede 4000 Stk. Hvidkaal, 33 Tdr. Kaalrabi, 100 Tdr. Gulerødder og 12 Tdr. Kartofler. Af Langstraasæd avlede jeg 12 Traver. Forbemeldte Areal producerede iaar af Brakfrugter: 75 Tdr. Gulerødder, 20 Tdr. Kaalrabi — efter tidlig saet Spærgel, hvoraf jeg først vandt en temmelig god Afgrøde, 3000 Stk. gode Hvidkaalshoveder foruden en Deel Mindre. Af Langstraasæd havde jeg: 2de Skifter med Rug, 2de med Chevalier Byg, og eet Skifte med Urter istedet for Kartofler, hvilke Skifter gave mig et tilfredsstillende Udbytte. Til Hvidkaal merglede jeg med Kalkmergel saavel iaar som ifjor.

Unægteligt er det, at Dyrkningen af de nævnte Frugter kræver større Arbeidskraft, Orden, Flid og Opmærksomhed end Langstraasæd, men jeg har ogsaa med Fornøielse erfaret, ved at opføre en Balance over min Lods forskellige Frembringelser, at hint Offer af Kraft og Tid opveies overflødigen ved den rigere Høst, jeg derfor erholder, saa jeg troer, at den Driftsplan, jeg

har lagt til Grund, har et stort Fortrin, og jeg betvivler, at min Jordlod, ved nogensomhelst anden Driftsmaade kunde give et større Udbytte. At Lodden afgav et større Udbytte af Brakfrugter 1846 end iaar, hidrører alene derfra, at Brakfrugter vare iaar mindre begunstigede af Veirliget end forrige Aar. Jeg har tvertimod Grund til at haabe, at Lodden ved fortsat Dyrkning med Brakfrugter, der opfodres, vil erholde en større Rigdom af Muld og selvfølgelig ogsaa med Aarene vil kunne producere rigere Afgrøder.

Da Gulerødder ikke kan sælges her i Dvantiteter til nogen antagelig Priis, thi Skjeppen kostede her i Fjor-Efteraar kun Ste Skilling Courant, troede jeg at kunne anbringe dem til en høiere Priis ved at opfodre dem, og da jeg fandt, at en Ste Dages gammel Kaly, som jeg selv havde lagt til, var ligesaa begjerlig efter Gulerødder som Køerne, haabede jeg at kunne opføde flere. Til den Ende kjøbte jeg imellem November og Juul, efter en Ste Dages Mellemrum, 6 nysødte Kalve. Ste Dage gamle indsugede de med Begjerlighed kogte Gulerødder, og da de vare 3 Uger gamle kunde de aldeles undvære Melken. De bleve nu fodrede med hakkede Hvidkaal, Kaalrabi og raae Gulerødder; i denne Blanding fik de en passende Tilgift af Salt. Af Høe fortærede de ubetydelig; til Stroelse kjøbte jeg Halm og hentede Tang med Køerne ved Fjorden, hvortil jeg har en god halv Fjerdingvei. Da jeg af den ene Kaly agter at opføde mig en Koe, folgte jeg kunde 6 (hver til 10 Rbd.), hvilke bleve afhentede den 1ste Mai sidstleden til Kjøbernes fuldkomne Tilfredshed.

Mit Kreaturhold sidste Vinter var altsaa: 2 Køer, 7 Kalve, 6 Beder og et Sviin.

Oste har jeg maattet møde den Indvending, at Gulerødder og Hvidkaal ere for kostbare at opfodre, og det er den Betragtning, der er saa fristende for Bonden, der ialmindelighed i sin Landoekonomi griber efter siebliffelig Fordeel — til at sælge sine Kartofler, imedens hans Besætning sultfødes med det bare Halmfoder. At man derfor har bedømt mit Agerbrug forskjelligt, og at jeg gjorde et Misgreb, da jeg forvandlede min Marklod til en — som man kaldte det — „Kalkgaard“, derom var kun en Mening. Smidlertid har — Gud være lovet — Tonen forandret sig betydeligt til min Fordeel, og jeg smigrer mig med det Haab, at mine Modstandere tilsidst aldeles ville forstumme og hylde mit Agerbrug; thi jeg har med Fornøielse erfaret, at adskillige Huusmænd heri Sognet — efter min Opmuntring og Veiledning — have gjort en ret god Begyndelse med at dyrke Gulerødder paa deres Marklodder, og 2de Gaardmænd paa Tegindøe saae sidste Foraar flere Pund Gulerodfrøe. Jeg haaber saaledes, at et lysende Exempel efterhaanden vil vinde een Seier efter den anden over arvede Fordomme, og bringe gode og velsignelsesrige Frugter, om mit end har været ringe.

Lille Helligs paa Lhyholm, den 27 December 1847.

Niels Jensen Gede.

Høivelbaarne Hrr. Kammerherre og Amtmand
Baron Rosenfrang.